

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Yuliya Vazniak

Sociolingvističko istraživanje leksika u suvremenome riječkom govoru

(na čakavskom korpusu)

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2015.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Yuliya Vazniak

Matični broj: 17545

Sociolingvističko istraživanje leksika u suvremenome riječkom govoru

(na čakavskom korpusu)

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: prof. dr. sc. Silvana Vranić.

Rijeka, srpanj2015.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	6
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA: teorijska priprema, izrada i provedba istraživačkoga modela.....	8
2.1. Teorijska priprema.....	8
2.1.1. Prethodna sociolingvistička istraživanja.....	8
2.1.2. Cilj i zadaci istraživanja.....	11
2.1.3. Pojmovi i termini detaljnije proučeni u pripremi ispitivanja.....	12
2.2 Istraživački model.....	15
2.2.1. Anketa.....	15
2.2.2. Ispitanici.....	17
2.2.3. Radne pretpostavke/teze.....	17
2.3. Provedba.....	18
3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	19
3.1. Kvantitativna analiza: tabelarni numerički prikaz i tekstovni komentari.....	19
3.2. Kvalitativna analiza: tabelarni numerički prikaz i tekstovni komentari.....	25
3.2.1. Razlike u uporabi riječi navedenih u anketi prema dobnim skupinama.....	28
3.2.2. Analiza riječi koje su ispitanici naveli kao zamjene/sinonime riječi ponuđenih u anketi.....	36
4. ZAKLJUČAK.....	44
5. SAŽETAK.....	48
6. LITERATURA.....	50
6.1. Elektronički izvori.....	52

7. PRILOZI.....	53

Zahvaljujem mentorici prof. dr. sc. Silvani Vranić koja me je usmjeravala kroz ovaj diplomski rad.

1. UVOD

Predmet istraživanja ovoga diplomskog rada obuhvaća ispitivanje čakavskoga leksika na području suvremene Rijeke. Naime postoji činjenica da o tradicionalnome čakavskom riječkom govoru koji se sastojao od dva organska čakavska idioma može se suditi samo na temelju pisane ostavštine te da je odmjesnih autohtonih govora ostao u uporabi samo fijumanski.¹ S obzirom na to odlučila sam procijeniti stupanj zastarijevanja izabranih čakavskih riječi: koje su riječi današnjim stanovnicima grada Rijeke poznate i oni ih stalno ili povremeno upotrebljavaju, a koje su riječi potpuno nepoznate.

U prvom dijelu rada izložila sam metodologiju istraživanja. Dala sam osvrt na sociolingvističku literaturu koja je poslužila kao putokaz u istraživanju. Uglavnom to su četiri rada hrvatskih autora: članak Željke Juretić *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*², studija Radovana Vidovića *Prilog poznavanju suvremenog splitskog vernakulara na leksičkoj razini*³, članak Dunje Jutronić *Jezično razumijevanje – upotreba čakavskoga leksikona*⁴ te članak Mate Kapovića *Dijalekti, standard i*

¹ Crnić Novosel, Mirjana – Spicijarić Paškvan, Nina, *Fijumani i stavovi o fijumanskom idiomu u 21. stoljeću*, Riječki filološki dani, 9, Rijeka 2014, str. 409-410.

² Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik, 6, Rijeka 2004, str. 191-211.

³ Vidović, Radovan, *Prilog poznavanju suvremenog splitskog vernakulara na leksičkoj razini*, u: *Jadranke leksičke studije*, Književni krug, Split 1993., str. 7-39.

⁴ Jutronić, Dunja, *Jezično razumijevanje – upotreba čakavskoga leksikona*, u: *Teorije i mogućnosti primjene pragmalinlingvistike*, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Zagreb – Rijeka 1999., str. 353-359.

*sociolingvistički aktivizam*⁵. Zatim sam opisala izradu i provedbu istraživačkoga modela.

Drugi dio rada sadrži rezultate istraživanja. U ovome dijelu prikazala sam ishod kvantitativne i kvalitativne analize putem tabelarnoga i numeričkoga prikaza te tekstovnih komentara. Jedno je poglavlje usmjereno na riječi koje su ispitani govornici naveli kao sinonime. Razlike u uporabi ponuđenih čakavskih riječi između tri generacijske skupine prikazala sam pomoću grafikona u posljednjem poglavlju rada.

Na kraju rada sam dodala prilog koji sadrži primjerak izrađene ankete te također sam priložila CD na kojem su četiri tablice s podacima koji su poslužili za analizu.

⁵ Kapović, Mate, *Dijalekti, standard i sociolingvistički aktivizam*, Jezik i medije – Jedan jezik: više svjetova, Zbornik Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku, Jagoda Granić (ur.), Zagreb – Split 2006, str. 375-383.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA: teorijska priprema, izrada i provedba istraživačkoga modela

2.1. Teorijska priprema

2.1.1. Prethodna sociolingvistička istraživanja

Tijekom pripreme za izradu modela vlastita istraživanja potražila sam relevantnu literaturu o dosadašnjim sociolingvističkim istraživanjima. Spoznala sam da su istraživanja gradskih govora u Hrvatskoj i u svijetu dovoljno skromna. Alexander D. Hoyt ističe da su se gradovi u istraživanjima obično izbjegavali jer je većina lingvističkih istraživanja koja su se bavila uporabom jezika bila dijalektološke prirode.⁶ Naime prije studija američkoga lingvista Williama Labova koji je proveo opsežno istraživanje govora stanovnika New Yorka u šezdesetim godinama 20. stoljeća sva se istraživanja svodila isključivo na zemljopisnu raznolikost leksičkih i fonoloških oblika.⁷ Međutim, kao što je uočio Labov, u urbanoj sredini model klasične govorne zajednice raspada se te stanovnici velikih gradova više su povezani svojim jezičnim stavovima nego govorom kao takvim. Urbani je govor raznolik, usto, razlike nisu samo između pojedinaca već i unutar govora samoga pojedinca. Prema mišljenju M. A. K. Halliday a svaki stanovnik metropole posjeduje bar nekoliko govornih registra kojima pridaje društvenu vrijednost ovisno o potrebi.⁸

Dakle u svjetskoj lingvistici tek odnedavno dolazi do intenzivnoga zanimanja za govor urbanih sredina kao i za opis takvih govora. Što se tiče istraživanja o jeziku pojedinih hrvatskih većih gradova, postoje nekoliko studija o tome koje su donekle usmjerile ovo istraživanje.

⁶ Hoyt, Alexander D., *Hrvatski jezik u Zagrebu (sociolingvistički pogled)*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2012, str. 20.

⁷ Halliday, M. A. K., *Jezik u urbanoj sredini*, Agumenti, 1-2, 1983, str. 172.

⁸ Jutrović-Tihomirović, Dunja, *Jezik grada*, Agumenti, 1-2, 1983, str. 199.

Glavnim putokazom za vlastito istraživanje bio je članak Željke Juretić *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*⁹. Autorica u svom istraživanju ispituje leksik grobničkoga govora koji je za sebe označila kao pasivni te procjenjuje u kojoj su mjeri Grobničani različitih dobnih skupina prepoznali leksik.

Studija Radovana Vidovića *Prilog poznavanju suvremenog splitskog vernakulara na leksičkoj razini*¹⁰ poslužila mi je primjerom za kreiranje ankete koja bi trebala pokazati razumijevanje i stupanj uporabe čakavskoga leksika u Rijeci. Vidovićeve anketa bila je sastavljena od 200 numeriranih pojmova iz svakodnevnoga splitskoga govora koji su istodobno gotovo redovito leksemi iz srednjodalmatinskih čakavskih govora. Svrha je Vidovićeve analize bila da se ispita rječnik mladih Splićana koji imaju takozvanu „splitsku biografiju“, to jest rođeni su i cijelo vrijeme žive u Splitu.

Na odabir pitanja moga istraživanja utjecao je članak Dunje Jutronić *Jezično razumijevanje – upotreba čakavskoga leksikona*.¹¹ U svom članku autorica izlaže rezultate statističke analize poznavanja izabranih čakavskih riječi kod mladeži u Splitu. D. Jutronić svom analizom pokušava dati odgovor na pitanje: „Koliko je čakavskoga leksika sačuvano u današnjem dijalektu kojim se govori u Splitu?“¹²

⁹ Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik, 6, Rijeka 2004, str. 191-214.

¹⁰ Vidović, Radovan, *Prilog poznavanju suvremenog splitskog vernakulara na leksičkoj razini*, u: *Jadranke leksičke studije*, Književni krug, Split 1993., str. 7-39.

¹¹ Jutronić, Dunja, *Jezično razumijevanje – upotreba čakavskoga leksikona*, u: *Teorije i mogućnosti primjene pragmalingvistike*, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Zagreb – Rijeka 1999., str. 353-359.

¹² Jutronić, Dunja, *Jezično razumijevanje – upotreba čakavskoga leksikona*, u: *Teorije i mogućnosti primjene pragmalingvistike*, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Zagreb – Rijeka 1999., str. 353.

Spomenuti je članak također utjecao na moj odabir grupainformanata. Autorica prikazuje različito jezično ponašanje nekoliko dobnih skupina ispitanika u jednom vremenskom trenutku, to jest u stvarnom vremenu. D. Jutronić provodi usporedbu između vlastita istraživanja splitskoga govora 1987. godine i istraživanja 1997. godine. Analiza iz 1987. bila je zasnovana na govoru četiri generacije ispitanika, svaka skupina brojala je 18 informanata (osim najmlađe koja je imala 12 predstavnika). Najmlađa je grupa sastojala se od ispitanika između 10 i 15 godina, druga od govornika između 18 i 20 godina, treća s informantima od 30 do 50 godina te najstarija skupina od 50 do 70 godina. Istraživanje koje je bilo provedeno 1997. godine provedeno je na dvjema skupinama govornika: 40 učenika i učenica osnovne škole od 13 do 17 godina te 25 studenata i studentica od 18 do 22 godina.

Problem promjena u jezičnoj uporabi koji je nastao pod utjecajem društvenih uvjeta razmatra Mate Kapović u članku *Dijalekti, standard i sociolingvistički aktivizam*.¹³ Autor ističe da hrvatska jezikoslovna scena ima zastarjele poglede na jezik, da je stav prema dijalektima naspram standardu omalovažavajući zbog čega dijalekti postupno nestaju. Kapović navodi primjer kako se mu jedna profesorica iz srednje škole u Dugoj Resi žalila da njezini učenici „pjevaju“ te da ih je pokušava ispravljati ali to ne ide. Pritom se podrazumijevalo da je to „pjevanje“ nepravilno te ga treba ukloniti. M. Kapović drži da je to „pjevanje“ zapravo specifični ostvaraj jednoga naglaska te u njemu nema ništa posebno nepravilno nego da je to samo tipično za govor toga područja. Međutim takve pojave nisu samo na studiju nego i u društvu općenito u kojem također prevladava stav da su dijalekti manje vrijedni od standardnoga jezika.

¹³ Kapović, Mate, *Dijalekti, standard i sociolingvistički aktivizam*, Jezik i medije – Jedan jezik: više svjetova, Zbornik Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku, Jagoda Granić (ur.), Zagreb – Split 2006, str. 375-383.

Autor potiče jezikoslovce na sociolingvistički aktivizam, to jest javno istupanje lingvista protiv zanemarivanja dijalekata. Svaki dijalekt i svaki mjesni govor predstavlja bogatstvo kako pojedinoga naroda tako i cijeloga čovječanstva, svaki je govor zanimljiv i poseban. Nestanak bilo kojega dijalekta predstavlja istu katastrofu kao i nestanak bilo kojega jezika.

2.1.2. Cilj i zadaci istraživanja

U svom sam istraživanju odlučila ispitati kako pasivni tako i aktivni leksik. Pitanje kojim se bavim: Postoji li još uvijek čakavština u Rijeci ili je stjecajem okolnosti prešla u pasivni fond. Model istraživanja Željke Juretić poslužio mi je u kreiranju odgovarajućih tablica i grafikona zbog preglednije analize podataka. Moja anketa bi trebala ispitati poznavanje čakavskoga leksika na području grada Rijeke te procijeniti stupanj zastarjelosti navedenih u anketi leksema: koje su riječi ispitanicima poznate i oni ih stalno ili povremeno upotrebljavaju, a koje su riječi potpuno nepoznate. Po uzoru na Vidovićevo istraživanje odlučila sam se za 200 riječi iz svakodnevnoga govora. Odabrala sam profil ispitanika koji imaju „riječku biografiju“, što znači da su rođeni i školovani u Rijeci. U anketiranju je sudjelovalo 60 govornika koji su bili podijeljeni u tri generacijske skupine od po 20 predstavnika u svakoj: najmlađu čine Riječani između 17 i 29 godina, srednju ispitanici od 30 do 49 godina te najstariju grupu govornici od 50. godine života pa nadalje. U anketu nisam uključila najmlađe Riječane, polaznike osnovnih škola, jer je realno pretpostaviti da se rezultati ne bi bitno razlikovali od rezultata grupe između 17 i 29 godina.

2.1.3. Pojmovi i termini detaljnije proučeni u pripremi ispitivanja

Govor grada Rijeke

Kao što sam već spomenula, jezična je slika današnje Rijeke kompleksna. Osim neujednačene čakavštine u Rijeci¹⁴, postoji autohtoni fijumanski idiom, izdanak venetskih dijalekata talijanskoga jezika.¹⁵ Također tijekom povijesti grada pridošlice su donosili svoje materinske idiome, čime su popunili jezični mozaik. Rijeka danas predstavlja heterogenu jezičnu zajednicu koju u javnoj uporabi objedinjava službeni standardni hrvatski jezik. Zbog ovih činjenica Iva Lukežić sugerira dvojbu: „Je li u današnjoj Rijeci jedan ili više govora?“¹⁶ Za potrebe ovoga rada, odlučila sam koristiti termin *riječki govor* u jednini koji podrazumijeva složenost ovoga govora.

Urbanizacija u jeziku

Pojava pod nazivom urbanizacija u jeziku svojstvena je velikim gradovima. Radi se o složenome dinamičnom procesu s tendencijom jezične homogenizacije, odnosno jezičnoga objedinjavanja u zajednici koja je raznolika svojim porijeklom te u kojoj je zamjetna podjela na društvene slojeve.¹⁷

¹⁴ Još su u prvoj polovici 20. stoljeća u Rijeci postajala dva organska čakavska idioma: jednim se govorilo na desnoj obali Rječine (u staroj Rijeci), a drugim duž lijeve obale i delte uz ušće Rječine, na drevnome Trsatu i u Sušaku. Po suvremenoj dijalektološkoj klasifikaciji govori su pripadali istome ekavskom dijalektu čakavskoga narječja, ali različitim poddijalektima i različitim skupinama govora unutar dvaju poddijalekta (Lukežić, Iva, *Današnji riječki govor(i)*, Riječki filološki dani, 7, Rijeka 2008, str. 444.).

¹⁵ Lukežić, Iva, *Pledoaje za tovara*, u: Lukežić, Iva – Feydeau, Georges, *Tovar*, Adamić – HNK Ivana pl. Zajca – Društvo hrvatskih književnika – ogranak Rijeka, Rijeka 2005, str. 5-6.

¹⁶ Lukežić, Iva, *Današnji riječki govor(i)*, Riječki filološki dani, 7, Rijeka 2008, str. 443.

¹⁷ Badurina, Lada – Matešić, Mihaela, *Riječka jezična zbilja. Urbani govor između sustava i standarda*, Sveti Vid, Zbornik XIII, 1, Rijeka 2008, str. 113-114.

Dijalektologija

Dijalektologija je disciplina koja proučava mjesne govore, dijalekte i narječja.¹⁸ Uzimajući u obzir da današnji grad Rijeka više nema dijalektološki definiran mjesni govor¹⁹, istraživanje u ovome radu, uglavnom, će se oslanjati na sociolingvistiku.

Sociolingvistika

Razmotrila sam različite definicije termina sociolingvistika te izdvojila nekoliko zajedničkih obilježja. Prvo, sociolingvistika je znanstvena disciplina koja proučava odnose između jezičnih, društvenih i kulturnih pojava.²⁰ Drugo, svi stručnjaci u području sociolingvistike kao opća svojstva jezika ističu raznolikost i različitost te smatraju jezik sociokulturalnim fenomenom, a određene jezične varijante povezuju s određenim društvenim skupinama.²¹ Treće, ovisno o društvenim kontekstima, čak i jezik jednoga govornika može se razlikovati te govornik može koristiti kako visoki tako i niski jezični varijetet.²² Budući da grad Rijeka predstavlja urbanusredinu koja podrazumijeva složenost njegova jezika, odlučila sam da će moje istraživanje riječkoga govorabiti sociolingvističkim.

¹⁸ U hrvatskoj dijalektologiji postoji dva apstraktna ranga od kojih se viši naziva *narječjem*, a niži *dijalektom*; jezici u neposrednom susjedstvu imaju isključivo *dijalekte* (Lukežić, Iva, *Razvoj i uspostava hrvatskoga jezika u starijim razdobljima*, Fluminensia, 1-2, str. 101-141).

¹⁹ Lukežić, Iva, *Današnji riječki govor(i)*, Riječki filološki dani, 7, Rijeka 2008, str. 444.

²⁰ Radovanović, Milorad, *Sociolingvistika*, Beogradski izdavačko-grafički zavod, Beograd 1979, str.43.

²¹ Hoyt, Alexander D., *Sociolingvistika i urbani govor*, u: Hoyt, Alexander D., *Hrvatski jezik u Zagrebu(sociolingvistički pogled)*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2012, str. 19-49.

²² Halliday, M. A. K., *Jezik u urbanoj sredini*, Argumenti, 1-2, 1983, str. 171-178.

Sociolekt

Sociolekti ili socijalni dijalekti nastaju socijalnim raslojavanjem jezika. Sociolekti odražavaju jezične razlike između pojedinačnih društvenih skupina. Ovakve razlike najčešće su zastupljene u leksiku, iako ponekad obuhvaćaju i ostale jezične razine, npr. fonološku, morfološku, semantičko-sintaktičku.²³

Idiolekt

Idiolekt je ukupnost individualnih (profesionalnih, socijalnih, teritorijalnih, psihofizičkih i drugih) osobina koje karakteriziraju govor pojedinca.²⁴

Leksem i leksik

Leksem je oblik punoznačne riječi koja predstavlja ukupnost svih svojih oblika i značenja. Svi leksemi određenoga komunikacijskog sustava čine njegov leksik.²⁵

Aktivni i pasivni sloj

U leksiku se razlikuju dva osnovna sloja: sloj aktivnih leksema i sloj pasivnih leksema. Aktivnome leksiku pripadaju leksemi koji su u određenom razdoblju poznati većini govornika te ih govornici upotrebljavaju u pisanoj i usmenoj komunikaciji. Pasivni leksik čine leksemi koji su iz različitih razloga zastarjeli, odnosno nisu više u uporabi.²⁶

²³ Radovanović, Milorad, *Sociolingvistika*, Beogradski izdavačko-grafički zavod, Beograd 1979, str. 71.

²⁴ Simeon, Rikard: *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, MH, Zagreb 1969, str.506.

²⁵ Samardžija, Marko, *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, udžbenik za 4. razred gimnazije, Školska knjiga, Zagreb 1995, str. 9-10.

²⁶ Butković, Ljiljana, *Metodički model obradbe vremenske raslojenosti leksika*, Život i škola, 19, Osijek 2008, str. 105-106.

Historizmi i arhaizmi

Prema dosadašnjim tumačenjima historizmi su „mrtvi“ leksemi (prešli su iz aktivnoga u pasivni leksik) zbog činjenice što u izvanjezičnoj zbilji dolazi do promjena, to jest nestaju predmeti i pojave koje se tim riječima označuju. Arhaizmi također pripadaju pasivnom leksiku, ali iz unutarjezičnih razloga. Dakle arhaizmi označavaju predmete koji postoje, ali za koje se u suvremenome jeziku rabe primjereniji izrazi.²⁷

Zastarjelice

Prijelazni leksik između aktivnoga i pasivnoga sloja predstavljaju zastarjelice. Ovi leksemi sve se rjeđe rabe, što znači da je njihov prijelaz u pasivni sloj samo „pitanje vremena“.²⁸

2.3 Istraživački model

2.2.1. Anketa²⁹

U cilju pronalaženja odgovora na pitanje do kakvih je promjena došlo u čakavskom leksiku riječkoga govora odlučila sam provesti terensko sociolingvističko istraživanje uz pomoć ankete. Anketa je sastavljena od 200 abecednim redom popisanih čakavskih leksema. Po uzoru na istraživanje Radova Vidovića³⁰ usmjerila sam se na riječi iz svakodnevne uporabe.

²⁷ Kapetanović, Amir, *Historizmi i semantičke promjene*, Rasprave: časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 31, Zagreb 2005, str. 153.

²⁸ Samardžija, Marko, *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, udžbenik za 4. razred gimnazije, Školska knjiga, Zagreb 1995, str. 33.

²⁹ Primjerak izrađene ankete priložen je na kraju rada.

³⁰ Vidović, Radovan, *Prilog poznavanju suvremenog splitskog vernakulara na leksičkoj razini*, u: *Jadranke leksičke studije*, Književni krug, Split 1993., str. 7-39.

Prva stranica ankete sadrži upute ispitaniku na koji način treba rješavati anketu te mjesto gdje ispitanik treba upisati svoje osnovne biografske podatke (ime i prezime, godinu rođenja, mjesto rođenja, obrazovanje i zanimanje). Zatim se od druge do dvadesete stranice proteže tablica koja se sastoji od četiri stupca.

Prvi stupac sadrži abecedni niz od 200 numeriranih pojmova iz svakodnevnoga života, kako iz materijalnoga reda stvarnosti, tako i iz apstraktnoga.

U drugome stupcu nalazi se uputa: „Navedite značenje riječi“. Ispitanici trebaju navesti značenje leksema pod a) ako ga poznaju; ako nisu sigurni ili značenje leksema ne poznaju, trebaju zaokružiti b) nisam siguran/-na. Analiza ovoga stupca trebala bi prikazati u kojoj mjeri informanti prepoznaju značenje navedenih u anketi riječi.

U trećem stupcu postavljeno je pitanje: „Rabite li navedenu riječ?“. Ponuđeni su odgovori: a) da, b) ne i c) rijetko. Ispitanici su trebali zaokružiti slovo ispred odgovora. Analiza ovoga stupca u kombinaciji s točno navedenim značenjem pojma u prethodnome stupcu trebala bi prikazati stupanj uporabe navedene riječi u svakodnevnom životu, to jest u razgovoru s članovima obitelji, prijateljima, susjedima, znancima i sl.

Po uzoru na Vidovićevo istraživanje³¹ pretpostavila sam da navedene u anketi riječi trebaju imati slabu komunikacijsku vrijednost. Stoga, kao i Željka Juretić³², u četvrtom stupcu navela sam uputu: „Ako rabite neku drugu riječ,

³¹ Vidović, Radovan, *Prilog poznavanju suvremenog splitskog vernakulara na leksičkoj razini*, u: *Jadranke leksičke studije*, Književni krug, Split 1993., str. 7-39.

³² Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 197.

navedite ju“. Ovdje su informanti trebali navesti sinonime, odnosno riječi koje upotrebljavaju kao zamjenske ili paralelno s navedenim riječima.

2.2.2. *Ispitanici*

Kao što sam već spomenula, na moj odabir skupina informanata utjecalo je istraživanje Dunje Jutronić.³³ Odлучila sam ispitati skupine od po 20 ispitanika kako to zahtijevaju statističke norme za valjanost sociolingvističkog istraživanja. Ukupno je anketi pristupilo 60 Riječana koji su bili odabrani po kriteriju rođenja i boravišta u Rijeci te podijeljeni u tri generacijske skupine.

U prvu skupinu bilo je uključeno dvadeset mladih Riječana u dobi od 17. do 29. godine života, od kojihsu deset informanata imali završenu srednju školu (SSS) i deset završenu višu školu ili fakultet (VSS).

Druga skupina sastojala se od dvadeset Riječana srednje dobi, od 30. do 49. godine života: deset ispitanika sa SSS i deset s VSS.

Treću skupinu činilo je dvadeset Riječana starije životne dobi, od 50. godine života nadalje: deset ispitanika sa SSS i deset s VSS.

2.2.3. *Radne pretpostavke/teze*

Po uzoru na istraživanje Željke Juretić,³⁴ pretpostavila sam da ću posredstvom analize rezultata ispitanih govornika riječkoga govora moći utvrditi:

³³ Jutronić, Dunja, *Jezično razumijevanje – upotreba čakavskoga leksikona*, u: Teorije i mogućnosti primjene pragmalingvistike, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Zagreb – Rijeka 1999., str. 353-359.

³⁴ Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 199.

1. Znaju li i u kojoj mjeri ispitanici interpretirati anketi ponuđene lekseme?
2. Koji su leksemi govornicima u potpunosti nepoznati?
3. Koliko ispitanika triju dobnih skupina ponuđene lekseme poznaje i koriste ih u svakodnevnome govoru, a koliko ispitanika riječi samo poznaje ali se njime služe rijetko ili se ne služe uopće?
4. Koji od pojmova navedenih u anketi spadaju u aktivan sloj leksika, koji u pasivan, a koji se nalaze na prijelazu između aktivnoga i pasivnoga sloja?
5. Postoje li razlike u uporabi ponuđenih riječi između triju dobnih skupina govornika?
6. Postoje li razlike u uporabi navedenih riječi između skupina govornika iste životne dobi ali različitoga stupnja obrazovanja?
7. Kojim se leksemima informanti služe kao zamjenskim riječima za pojmove navedene u anketi?

2.3. Provedba

Anketiranje sam provela tijekom svibnja, lipnja i srpnja 2014. godine među izvornim govornicima riječkoga govora.

Svakome informantu bio je dan individualni primjerak ankete. Za rješavanje ankete bio je određen rok od sedam dana uz uputu da ispunjavanje ankete mora biti samostalnim i iskrenim.

Na gornjem lijevom rubu prve stranice primjerka ankete svaki je informant trebao navesti svoje osobne podatke: ime i prezime, godinu rođenja, mjesto rođenja, obrazovanje, zanimanje.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. Kvantitativna analiza: tabelarni numerički prikaz i tekstovni komentari

Po završetku ispunjavanja svih anketa, krenula sam snjihovom obradom. Prikupljeni podaci prošli su obradu u nekoliko faza.

Prvom fazom bila je *analiza pojedinačnih anketa*. Kod analize iskoristila sam istu kategorizaciju kao i Željka Juretić jer ju držim odgovarajućom za vlastito ispitivanje³⁵. Dakle svak sam anketu obrađivala tako što sam kategorijama od 1. do 4. označila prepoznavanje i uporabu određene riječi.

- Prva kategorija uključivala je riječi koje ispitanik prepoznaje i često koristi, to jest riječi za koje je informant u drugom stupcu ankete naveo točno značenje te u trećem stupcu zaokružio odgovor „da“ za upotrebu iste riječi (*Kategorija 1.: prepoznaje značenje navedene riječi te upotrebljava istu*).
- U drugu kategoriju spadali su ispitanikovi odgovori s točno navedenim značenjem riječi te zaokruženim odgovorom „rijetko“ (*Kategorija 2.: prepoznaje značenje navedene riječi te rijetko upotrebljava istu*).
- Trećom kategorijom bili su označeni odgovori u kojima su ispitanici naveli točno značenje riječi ali su vezano za uporabu iste zaokružili odgovor „ne“ (*Kategorija 3.: prepoznaje značenje riječi, ali ne upotrebljava istu*).

³⁵ Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 200.

- Četvrta kategorija odnosila se na odgovore u kojima je bio zaokružen odgovor „nisam siguran/-na“ ili navedena netočna značenja riječi (*Kategorija 4.: ne prepoznaje značenje navedene riječi*).

Kategorije sam označila kemijskom olovkom na lijevoj margini svake ankete pored rednoga broja leksema.

Kako bih si omogućila pregledan uvid u odgovore ispitanika te u zastupljenost svake kategorije u pojedinačnoj anketi, po primjeru Željke Juretić³⁶, za svakuanketuodvojeno sam ispisala kategorije od 1. do 4. te pored svake kategorije navela redni broj riječi koje su prethodnim postupkom već bile označene jednom od četiriju kategorija. Zatim je slijedio izračun prosjeka skupine za svaku kategoriju.

Dakle, pobrojila sam riječi u određenoj kategoriji čime sam izračunala *zastupljenost pojedinačne kategorije unutar svakoga individualnog upitnika*. Da bih izračunala postotak, dobiveni sam broj podijelila s brojem 200 (s ukupnim brojem riječi ponuđenih u upitniku) te pomnožila s brojem 100.

Zbrojivši postotke za određenu kategoriju svih informanata te podijelivši dobiveni zbroj brojem ispitanika u skupini, izračunala sam *prosječan postotak za svaku kategoriju u pojedinačnim skupinama ispitanika*. Ovim postupkom dobila sam sljedeće rezultate izražene u postocima:

Kategorija	Skupine ispitanika					
	ML- SSS ³⁷	ML- VSS ³⁸	SR- SSS ³⁹	SR- VSS ⁴⁰	ST- SSS ⁴¹	ST- VSS ⁴²

³⁶ Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 200.

³⁷ Mlađi govornici sa završenom srednjom stručnom spremom.

³⁸ Mlađi govornici sa završenom višom ili visokom stručnom spremom.

³⁹ Srednji govornici sa završenom srednjom stručnom spremom.

1.	26,15%	32,70%	35,55%	37,85%	59,75%	66,45%
2.	11,85%	11,95%	18,00%	13,75%	16,40%	10,55%
3.	16,60%	15,15%	20,70%	19,25%	15,00%	8,40%
4.	45,40%	40,20%	25,75%	29,10%	8,85%	14,50%

Navedenatablica omogućuje usporedbu rezultata između ispitaničkih skupina iste životne dobi alirazličitogastupnja obrazovanja.

Dakle, uspoređivanje rezultata četvrte kategorije („ne prepoznaje značenje riječi“)u dobnoj skupini „mlađi“pokazuje da je podskupina „mlađi-SSS“u prosjeku prepoznala 5,20% riječi manje nego podskupina „mlađi-VSS“, što je približno 10 riječi.

Ako se rezultati usporede unutar dobne skupine „srednji“, razlika je tek 3,35%: podskupina s VSSprepoznala je približno 7 riječi više nego podskupina sa SSS.

Slične rezultate dobivamo i usporedbom podskupina unutar skupine „stariji“: podskupina s VSS prepoznala je 5,65% riječi više nego podskupina sa SSS, to jest približno 11 riječi više.

Uspoređivanjem rezultata među podskupinama u ostale tri kategorije, mogu se primijetiti tek neznatne varijacije.

Navedenečinjenicesu me uputile na zaključak da nema značajnih razlika u rezultatima skupina informanata iste životne dobi ali različitoga stupnja obrazovanja.

⁴⁰ Srednji govornici sa završenom višom ili visokom stručnom spremom.

⁴¹ Stariji govornici sa završenom srednjom stručnom spremom.

⁴² Stariji govornici sa završenom višom ili visokom stručnom spremom.

Ovajzaključak potvrdila je usporedba rezultata ispitaničkih skupina za svaki pojedinačni leksemankete. Uspoređivanje sam provela pomoću *Tablice 1.* (vidi Prilog)⁴³ kojase sastoji od nanizanih leksemaiz ankete s lijeve strane a desna je strana podijeljena u četiri stupca koja označavaju četiri kategorije. Svaki stupac, odnosno kategorija, podijeljen je još u šest stupaca koji označavaju skupine informanata:

- 1) *ML-SSS*
- 2) *ML-VSS*
- 3) *SR-SSS*
- 4) *SR-VSS*
- 5) *ST-SSS*
- 6) *ST-VSS*

Navedena je tablica pokazala da u dobnoj skupini „mlađi“ dvije podskupine koje se razlikuju po stupnju obrazovanja imaju približno jednake rezultate. U četvrtoj kategoriji nešto veće razlike se javljaju u 16 riječi (= 8% anketa): 1) *abadat* (razlika je u rezultatu 50%), *balancana* (razlika je 50%), 3) *luna* (razlika je 50%), 4) *botun* (razlika je 40%), 5) *gromača* (razlika je 40%),) *krpatur* (razlika je 40%). 6) *šufit* (razlika je 40%), 7) *ala* (razlika je 30%), 8) *brageše* (razlika je 30%), 9) *črljen* (razlika je 30%), *delato* (razlika je 30%), *gre* (razlika je 30%), 10) *harta* (razlika je 30%), 11) *kanotjera* (razlika je 30%), 12) *karoca* (razlika je 30%), 13) *kurjera* (razlika je 30%), 14) *priša* (razlika je 30%), 15) *pršona* (razlika je 30%), 16) *treviti* (razlika je 30%).

U dobnoj skupini „srednji“ dvije su podskupine informanata koje se razlikuju po stupnju obrazovanja također pokazale približno jednake rezultate. Za četvrtu kategoriju značajnije razlike primjetnesu u 23 riječi (= 11,5% anketa):

⁴³ Obrazac tablice preuzet je iz istraživanja Željke Juretić, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 191-214.

1) *kvasina* (razlika je 50%), 2) *vapor* (razlika je 50%), 3) *kantrida* (razlika je 40%), 4) *nem* (razlika je 40%), 5) *škafa* (razlika je 40%), 6) *tavajol* (razlika je 30%), 7) *barkun* (razlika je 30%), 8) *bonagracija* (razlika je 30%), 9) *črčak* (razlika je 30%), 10) *karoca* (razlika je 30%), 11) *luštrat* (razlika je 30%), 12) *pantigana* (razlika je 30%), 13) *pašabrod* (razlika je 30%), 14) *rećini* (razlika je 30%), 15) *sled* (razlika je 30%), 16) *stomanja* (razlika je 30%), 17) *sura* (razlika je 30%), 18) *šušur* (razlika je 30%), 19) *trliš* (razlika je 30%), 20) *Vazam* (razlika je 30%), 21) *zibat* (razlika je 30%), 22) *žbica* (razlika je 30%), 23) *žveljarin* (razlika je 30%).

Slične su rezultate dale i dvije podskupine koje se razlikuju po stupnju obrazovanja unutar dobne skupine „stariji“. Veće razlike u rezultatima tih podskupina u četvrtoj kategoriji primjećuju se tek u 12 riječi (= 6% anketa): 1) *kotul* (razlika je 40%), 2) *krpatur* (razlika je 40%), 3) *aš* (razlika je 30%), 4) *fantina* (razlika je 30%), 5) *lavaman* (razlika je 30%), 6) *leroj* (razlika je 30%), 7) *nem* (razlika je 30%), 8) *pašabrod* (razlika je 30%), 9) *priša* (razlika je 30%), 10) *prsur* (razlika je 30%), 11) *sura* (razlika je 30%), 12) *šušur* (razlika je 30%).

Kod uspoređivanja rezultata podskupina koje se razlikuju po stupnju obrazovanja unutar ostale tri kategorije uočila sam tek neznatne varijacije, što me je navelo na pretpostavku da je razlog u ispitivanom leksiku koji sadrži samo obiteljske riječi svakodnevne uporabe, to jest isključuje riječi stečene posebnom izobrazbom.

S obzirom na to da nisam pronašla velike razlike u rezultatima podskupina koje se razlikuju po stupnju obrazovanja, poput Željke Juretić⁴⁴, odlučila sam se na daljnju potragu za razlikama u rezultatima dobnih skupina. Krenula sam od

⁴⁴ Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 201.

toga da sam iz *Tablice 1* izvela *Tablicu 2* (vidi Prilog). Valja spomenuti da u objema tablicama nisam uzimala u obzir polisemiju⁴⁵ koja je vidljiva kod nekih leksema budući da ta analiza izlazi van okvira ovoga rada. Tablice se razlikuju samo po skupinama informanata. Tablica 2 sadrži tri dobne skupine po dvadeset ispitanika:

- 1) mlađi Riječani (SSS+VSS)
- 2) srednji Riječani (SSS+VSS)
- 3) stariji Riječani (SSS+VSS)

Nakon izrade Tablice 2 i obrade podataka opet nisam dobila rezultate koje sam očekivala. Jedinom vidljivom razlikom u poznavanju i uporabi leksema između dobnih skupina bila je kod skupine „stariji“. Naime postotak kod većine riječi u 1. kategoriji („prepoznaje i upotrebljava leksem“) bio je znatno veći od ostalih dviju skupina, kao i u 4. kategoriji („ne prepoznaje značenje leksema“) u kojoj su postoci bili dovoljno niski za razliku od skupina „mlađi“ i „srednji“. Usporedbom rezultata skupine „mlađi“ i skupine „srednji“ dobila sam tek neznatne varijacije. Pretpostavljam da je razlog takvih rezultata u tome što sam ispitivala obiteljski leksik koji se prenosi iz generacije u generaciju.

Isto kao Željka Juretić i ja sam u vlastitom istraživanju unutar svake dobne skupine dobila vrlo širok raspon odgovora koji su se preklapali unutar četiri kategorije te su se na taj način brisale granice između dobnih skupina.⁴⁶ Naprimjer postotak neprepoznatih leksema koji sam dobila u 4. kategoriji u skupini „stariji“ proteže se od 5% do 32%, u skupini „srednji“ od

⁴⁵ Polisemija ili višeznačnost leksema je mijenjanje značenja riječi u vremenu koje nastaje značenjskim proširenjem jednoznačnih leksema (Samardžija, Marko, *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, udžbenik za 4. razred gimnazije, Školska knjiga, Zagreb 1995, str. 11.).

⁴⁶ Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 202.

9,5% do 56%, u skupini „mlađi“ od 19% do 69,5%. Ove brojke govore o važnosti idiolekta te uzaludnosti pokušaja da se stvore čvrste granice između dobnih skupina pri ispitivanju prepoznavanja obiteljskoga leksika.

3.2. Kvalitativna analiza: tabelarni numerički prikaz i tekstovni komentari

S obzirom na to da kvantitativna analiza nije pokazala bitne razlike između dobnih i obrazovnih skupina, pristupila sam ispitivanju individualnih leksika zbog čega sam izradila odgovarajuću *Tablicu 3*.⁴⁷

Tablica 3 sastoji se od tri stupca. Prvi stupac sadržini od 200 ispitivanih leksema. Drugi stupac uključuje postotak informanata koji koriste leksem navedeni u prvom stupcu, a postotak je izveden po načelu jedna osoba = 1,67%. U trećem je stupcu ispisan broj ispitanika koji se u komunikaciji služe navedenim leksemom. Tablicu 3 generirala sam na temelju rezultata koje su pokazale tri dobne skupine ispitanika unutar 1. kategorije („prepoznaje značenje navedene riječi i upotrebljava je“).

Skala za kvalitativne procjene pokazuje sedam stupnjeva koji predstavljaju pokazatelje frekvencije navedenih leksema:

Stupanj	Uporaba	Postotak	Broj ispitanika	Sloj leksika
0.	iznimno rijetko	0,00 - 1,67%	0 - 1	iznimno pasivni
1.	vrlo rijetko	3,33 - 20,00%	2 - 12	pasivni
2.	rijetko	21,67 - 40,00%	13 - 24	pretežno pasivni
3.	podjednako	41,67 - 60,00%	25 - 36	pasivni/aktivni

⁴⁷ Obrazac tablice preuzet je iz istraživanja Željke Juretić, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 191-214.

4.	često	61,67 - 80,00%	37 - 48	aktivni
5.	vrlo često	81,67 - 98,33%	49 - 59	vrlo aktivni
6.	stalno	100,00%	60	iznimno aktivni

Uporaba pojedinačnih leksema navedenih u anketi

0. stupanj: iznimno rijetko rabi se pet leksema:

čimbur, ido, leroj, madir, tarulj.

Leksem *leroj* prepoznala su ukupno četiri informanata od kojih ga jedan rabi u svakodnevnom govoru te tri informantakoj ga ne rabe. Leksem *tarulj* poznaje samo jedan ispitanik starije dobi te ga upotrebljava u svakodnevnome govoru. Riječ *čimbur* prepoznao je samo jedan ispitanik starije dobi, ali ga rabi rijetko i u nazivu jela (*čimbur* = „jelo od jaja, skorupa i luka“, *čimbur* = „dimnjak“). Leksem *ido* prepoznala su tri informanta od kojih ga jedan upotrebljava rijetko te dva koja ga ne upotrebljavaju. Leksem *madir* jedina je riječ koju nije prepoznao niti jedan ispitanik. Zanimljivo je da ovu riječ ne poznaju niti govornici koji rade na brodu (*madir* = „drvena oplata broda“), po čemu može se zaključiti da riječ više nije u upotrebi te ju na razini ovoga istraživanja (uključujući razinu individualnih rječnika ispitanih govornika) uvjetno možemo proglasiti arhaizmom.

1. stupanj: vrlo rijetko rabe se 42 leksema:

barkun, beštimat, buža, črčak, črljen, ćikara, ćikulata, fantina, feral, fijolica, harta, ješkat, kašun, kotul, kućarin, kućeta, kuneštra, kužina, kvasina, lavaman, libar, nem, njazlo, pašabrod, priša, prsura, pršona, sled, sura, škafa, škapulat, školan, šterika, šušur, torkul, treviti, trgatva, vengo, vrčina, zapačan, žerava, žveljarin.

2. stupanj: rijetko rabe se 54 leksema:

abadat, arija, aš, balancana, brageše, bratelite, brontulat, cizibe, črn, daž, đelato, facol, gromača, intimela, kadi, kadin, kalceta, kantrida, karoca, kolajna, krpatur, kukumar, kurjera, lumbrela, luna, luštrat, mudande, parićat, peškarija, poneštra, povedat, rećini, ređipet, stomanja, šetemana, ši, škabel, škuro, špaline, španjolet, šundrat, tavajol, tavola, ulika, užanci, vapor, variti, Vazam, vešta, zajno, zibat, znet, žbica, žmulj.

3. stupanj: podjednako se i rabi i ne rabi⁴⁸ leksema:

adio, ala, arivat, bala, batić, bonagracija, borša, botilja, botun, butiga, cvike, ča, ćapat, ćepa, dešpet, fijok, gre, hodit, kantat, kega, kemu, ki, kušin, lancun, oćali, pantigana, postelja, postoli, pozabit, s kin, storit, šesan, šporki, štorija, šufit, tancat, toplina, tić, tovar, trliš, va, vamo, zač, zdolun, zet, zgorun, zgubit, zijat.

4. stupanj: često se rabi 29 leksema:

badava, bakula, barba, bocun, bokal, ćakulat, drito, gajba, grota, guštat, jaketa, kantun, nona, peljat, pijat/pjat, pinel, pirun, pitur, soldi/šoldi, spat, šilica, škale, škatula, šparhet, špic, šugaman, ura, vida, volta.

5. stupanj: vrlo često rabi se 21 leksem:

bo, ća, đir, fažol, feta, kacavida, kanotjera, kapula, kvarat, lavandin, njoki, njurgat, padela, panceta, pašta, pomidor, portun, škovacera, špina, vitrina, zavidat.

6. stupanj: stalno se rabi jedan leksem:

*palenta*⁴⁸.

⁴⁸ Tek sam kasnije uočila da je riječ iz standardnoga jezika, što objašnjava njezinu stalnu uporabu.

Na temelju navedenog može se zaključiti da većina ponuđenih riječi pripada pasivnom leksiku (101 riječ) koji sam klasificirala u tri različita stupnja s obzirom na čestotu uporabe leksema:

0. *stupanj* = iznimno pasivni (iznimno rijetka uporaba)
1. *stupanj* = pasivni (vrlo rijetka uporaba)
2. *stupanj* = pretežno pasivni = (rijetka uporaba)

Na razini ovoga kvalitativnog istraživanja potonji se leksemi mogu uvjetno proglasiti arhaizmima dok je na razini pojedinačnih rječnika govornika ili dobnih skupina pojam arhaizma relativiziran.

Aktivnom leksiku pripada ukupno 51 riječ. Aktivni leksik također sam prikazala u trima stupnjevima s obzirom na čestotu uporabe leksema:

4. *stupanj* = aktivni (česta uporaba)
5. *stupanj* = vrlo aktivni (vrlo česta uporaba)
6. *stupanj* = iznimno aktivni (stalno u uporabi)

Unutar preklapajuće zone jednako toliko pasivnoga koliko i aktivnoga leksika su 48 riječi. Ovi leksemi dijelu informanata koji ih koriste predstavljaju aktivni sloj, a dijelu informanata koji ih ne koriste predstavljaju pasivni sloj. Potonje su riječi na putu da postanu arhaizmi jer pokazuju tendenciju prijelaza prema pasivnom sloju, što znači da ih možemo nazvati zastarjelicama.

3.2.1. Razlike u uporabi riječi navedenih u anketi prema dobnim skupinama

Kao što je već bilo rečeno, kvantitativna analiza individualnih rječnika ispitanika nije pokazala velike razlike u stupnju upotrebe riječi navedenih u anketi između triju dobnih skupina. Odlučila sam provjeriti hoće li se iščitavati razlike iz kvalitativne analize dobnih skupina. Iz tog razloga izradila sam *Tablicu 4* (vidi Prilog) koja bi mi takvu obradu podataka omogućila.

Tablica 4 sastoji se od sedam stupaca te se razlikuje od Tablice 3 time što su stupci „uporaba u postocima“ i „numerička skala“ podijeljeni još na dodatna tri stupca za svaku pojedinačnu dobnu skupinu. Postotak je izveden po načelu jedna osoba = 5,00%. Kao i Tablicu 3, Tablicu 4 izvela sam iz rezultata koje su pokazali ispitanici unutar 1. kategorije koja glasi „prepoznaje značenje navedene riječi i upotrebljava je“.

Skala za kvalitativne procjene pokazuje sedam stupnjeva koji su pokazatelji frekvencije navedenih u anketi riječi:

Stupanj	Uporaba	Postotak	Broj ispitanika	Sloj leksika
0.	iznimno rijetko	0,00- 5,00%	0 - 1	iznimno pasivni
1.	vrlo rijetko	10,00 - 20,00%	2 - 4	pasivni
2.	rijetko	25,00 - 40,00%	5 - 8	pretežno pasivni
3.	podjednako	45,00 - 60,00%	9 - 12	pasivni/aktivni
4.	često	65,00 - 80,00%	13 - 16	aktivni
5.	vrlo često	85,00 – 95,00%	17 - 19	vrlo aktivni
6.	stalno	100,00%	20	iznimno aktivni

Rezultati u kategoriji 1. za dobnu skupinu „mlađi“

0. iznimno rijetko:

abadat, arivat, barkun, beštimat, buža, čimbur, črčak, črljen, ćikulata, daž, đelato, facol, fantina, fijolica, harta, ido, jaketa, ješkat, kalceta, kašun, kolajna, kotul, krpatur, kućarin, kućeta, kuneštra, kurjera, lavaman, leroj, libar, luštrat, madir, nem, njazlo, pašabrod, priša, prsura, pršona, rećini, ređipet, sled, stomanja, sura, šetemana, škabel, škafa, škapulat, školan, španjolet, šterika, šušur, tarulj, torkul, treviti, trgatva, trliš, Vazam, vrčina, zapačan, zibat, žveljarin.

1. vrlo rijetko:

arija, aš, balancana, brageše, brontulat, butiga, cizibe, črn, ćapat, ćikara, feral, fijok, intimela, kadi, kadin, kantrida, karoca, kega, kemu, kukumar, kužina, kvasina, lumbrela, luna, mudande, parićat, peškarija, postoli, ši, špaline, šundrat, tavajol, tavola, toplina, ulika, užanci, vapor, vengo, vešta, zajno, zdolun, zgorun, znet, žbica, žerava, žmulj.

2. rijetko:

adio, ala, bala, batić, bonagracija, borša, botilja, botun, bratelice, ča, ćakulat, gre, gromača, hodit, kantat, ki, kušin, lancun, oćali, pantigana, poneštra, povedat, pozabit, s kin, storit, škuro, šoldi, štorija, šufit, tancat, tić, va, variti, volta, zač.

3. podjednako:

bocun, bokal, cvike, dešpet, drito, kantun, nona, pijat, pinel, pirun, pitur, postelja, šesan, škatula, šparhet, špic, šporki, šugaman, tovar, ura, vamo, vida, zet, zgubit, zijat.

4. često:

badava, bakula, barba, ćepa, gajba, grota, guštat, kacavida, kanotjera, kvarat, lavandin, peljat, spat, šilica, škovacera, vitrina.

5. vrlo često:

bo, ća, đir, fažol, feta, njoki, njurgat, padela, panceta, pašta, pomidor, portun, škale, špina, zavidat.

6. stalno:

kapula, palenta.

Rezultati u kategoriji I. za dobnu skupinu „srednji“

0. iznimno rijetko:

barkun, beštimat, buža, čimbur, črčak, ćikara, ćikulata, fantina, feral, fijolica, ido, ješkat, kašun, kotul, kućarin, kućeta, kuneštra, kvasina, leroj, libar, madir, nem, pašabrod, prsura, pršona, ređipet, sled, sura, škapulat, špaline, španjolet, šterika, šušur, taruj, torkul, treviti, trgatva, zapačan, žbica, žerava, žveljarin.

1. vrlo rijetko:

arija, brontulat, črljen, đelato, harta, intimela, kadi, kadin, kukumar, kužina, lavaman, mudande, njazlo, parićat, peškarija, priša, rećini, stomanja, škabel, škafa, školan, šundrat, tavajol, tavola, ulika, užanci, vapor, variti, Vazam, vengo, vešta, vrčina, zibat.

2. rijetko:

abadat, adio, bala, balancana, borša, botilja, brageše, cizibe, cvike, črn, daž, dešpet, facol, gromača, kalceta, kantat, kantrida, karoca, kega, kemu, kolajna, krpatur, kurjera, kušin, lumbrela, luna, luštrat, oćali, poneštra, postoli, povedat, pozabit, s kin, storit, šesan, šetemana, ši, škuro, šporki, štorija, šufit, toplina, tovar, trliš, zajno, zdolun, zgorun, zijat, znet, žmulj.

3. podjednako:

ala, arivat, aš, batić, bonagracija, botun, bratelice, butiga, ča, ćapat, ćepa, fijok, gre, hodit, jaketa, ki, lancun, pantigana, pijat, postelja, spat, škole, škatula, šoldi, špic, šugaman, tancat, tić, va, vamo, zač, zet, zgubit.

4. često:

badava, barba, bocun, bokal, čakulat, drito, gajba, grota, guštat, kacavida, kantun, njoki, njurgat, nona, peljat, pirun, pitur, šilica, škovacera, šparhet, ura, vida, volta.

5. vrlo često:

bakula, bo, ća, đir, fažol, feta, kanotjera, kapula, kvarat, lavandin, padela, pašta, pinel, portun, špina, vitrina, zavidat.

6. stalno:

palenta, panceta, pomidor.

Rezultati u kategoriji 1. za dobnu skupinu „stariji“

0. iznimno rijetko:

čimbur, ido, leroj, madir, tarulj, torkul.

1. vrlo rijetko:

fantina, fijolica, kotul, kuneštra, libar, nem, pašabrod, prsura, sled, šterika, treviti, trgatva.

2. rijetko:

abadat, beštimat, bratelice, buža, črčak, črljen, črn, ćikara, ćikulata, harta, ješkat, kašun, krpatur, kućarin, kućeta, kužina, kvasina, lavaman, njazlo, priša, pršona, škabel, škafa, škapulat, školan, škuro, šundrat, šušur, variti, vengo, vrčina, zapačan, žerava, žmulj.

3. podjednako:

aš, barkun, cizibe, cvike, čepa, delato, feral, intimela, kadi, kadin, kalceta, kantrida, karoca, kolajna, mudande, paričat, peškarija, postelja, povedat, ređipet, stomanja, sura, ši, špaline, španjolet, šporki, tavajol, tavola, vamo, vapor, Vazam, vešta, znet, žveljarin.

4. često:

adio, ala, arija, arivat, badava, bakula, bala, balancana, barba, bo, botilja, botun, brageše, brontulat, butiga, ča, ćapat, daž, dešpet, facol, gajba, gromača, grota, guštat, hodit, kega, kemu, kukumar, kurjera, lancun, lumbrela, luna, oćali, peljat, pirun, poneštra, postoli, pozabit, rećini, s kin, storit, šesan, šetemana, šilica, špic, štorija, tancat, toplina, tić, ulika, va, vida, zač, zajno, zdolun, zet, zgorun, zibat, žbica.

5. vrlo često:

batić, bokal, bonagracija, borša, ća, ćakulat, drito, đir, feta, fijok, gre, jaketa, kantat, kantun, ki, kušin, kvarat, lavandin, luštrat, njoki, njurgat, nona, pantigana, pašta, pijat, spat, škale, škatula, šoldi, šufit, šugaman, tovar, trliš, ura, užanci, vitrina, volta, zavidat, zgubit, zijat.

6. stalno:

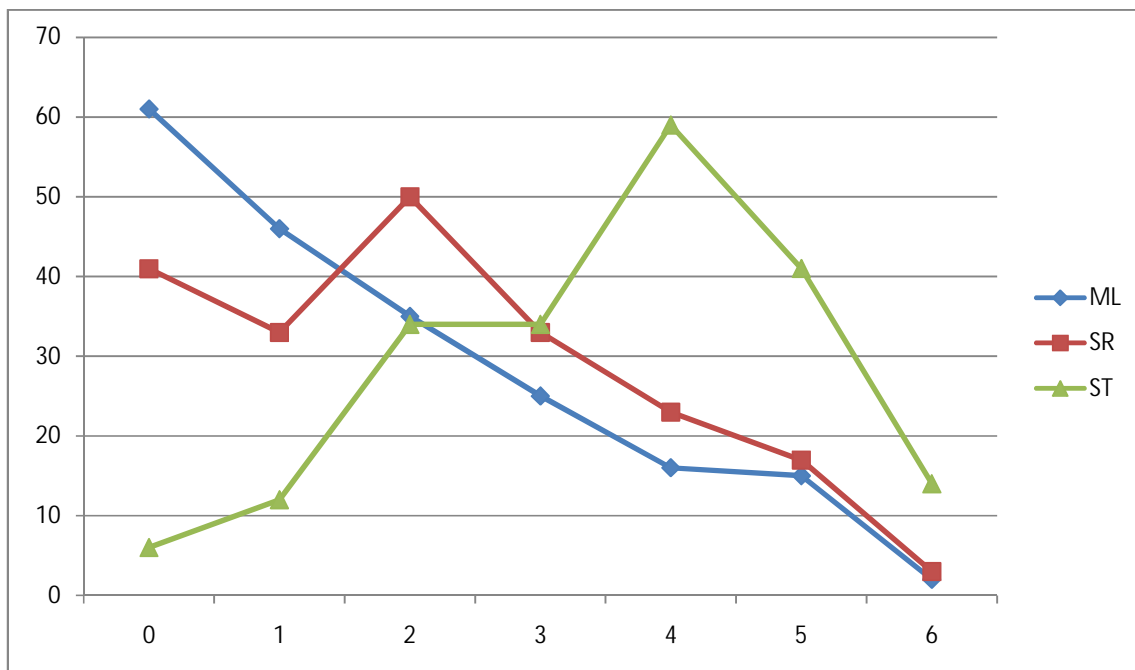
fažol, kacavida, kanotjera, kapula, padela, palenta, panceta, pinel, pitur, pomidor, portun, škovacera, šparhet, špina.

Pobrojila sam lekseme unutar svakoga stupnja uporabe za svaku pojedinačnu skupinu te dobila sljedeće rezultate:

stupanj uporabe	broj leksema unutar skupine		
	ML	SR	ST
0 = iznimno rijetko	61	41	6
1 = vrlo rijetko	46	33	12
2 = rijetko	35	50	34
3 = podjednako	25	33	34
4 = često	16	23	59
5 = vrlo često	15	17	41
6 = stalno	2	3	14

Na temelju navedenih podataka, po primjeru Željke Juretić, izradila sam grafikon koji prikazuje krivulje uporabe za pojedinačnu dobnu skupinu.⁴⁹ Na vodoravnom dijelu grafikona označila sam stupanj uporabe (od 0 = „iznimno rijetko“ do 6 = „stalno“), a na okomitom dijelu grafikona označila sam broj leksema za svaki stupanj uporabe:

⁴⁹Željka Juretić, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik 6, Rijeka 2004, str. 207.

Komentar grafikona

Krivulje dobnih skupina „mlađi“ i „srednji“ počinju od više vrijednosti za najniži stupanj uporabe na kvalitativnoj skali procjene (0. stupanj = „iznimno rijetko“) i padaju do najvišeg stupnja uporabe (6. stupnja = „stalno“) što označava da ove dvije skupine ispitanika rijetko koriste navedene u anketi lekseme. Ove dvije krivulje prate jedna drugu s manjim međusobnim odstupanjima, što znači da se nisu pokazale velike razlike među dobnim skupinama „mlađi“ i „srednji“.

Krivulja dobne skupine „stariji“ kreće se od niže vrijednosti za nulti stupanj uporabe (0. stupanj = „iznimno rijetko“), raste do najviše vrijednosti za 4. stupanj uporabe (4. stupanj = „često“), a zatim pada do 6. stupnja uporabe (6. stupanj = „stalno“). Krivulja ove dobne skupine bitno se razlikuje od krivulja prethodnih dviju skupina te pokazuje dovoljno visoki stupanj uporabe leksema navedenih u anketi.

3.2.2. Analiza riječi koje su ispitanici naveli kao zamjene/sinonime riječi ponuđenih u anketi

Većina leksema koji su uvrštene u anketu pokazale su slabu komunikacijsku vrijednost, što sam i pretpostavljala. Iz tog sam razloga u četvrtom stupcu anketeinformantima postavila pitanje rabe li oni neku drugu riječ kao zamjenu navedenoj riječi. Odgovori u ovom stupcu pokazali su sinonime, odnosno riječi koje ispitanici rabe umjesto ili paralelno s navedenim riječima: „sinonimi su riječi različita izraza (označioca), a istog sadržaja (označenika)“.⁵⁰ Sinonimni odnosi temelje se na dvije ili više riječi te time stvaraju sinonimni par, odnosno sinonimni niz.⁵¹ Kao što ističe M. Samardžija, do sinonimije dolazi tako da se leksemi koji pripadaju istoj vrsti riječi i imaju različite izraze potpuno ili djelomično podudaraju u značenju, što znači i to da se jedna riječ može upotrijebiti umjesto druge.⁵² Ispitanici su naveli sinonime kako iz primarnoga čakavskog sustava tako i sinonime iz sekundarnoga standardnojezičnog sustava.

Sinonimi iz primarnoga čakavskog sustava

Sinonime sam podijelila na prave sinonime (neki autori ih nazivaju leksičkim sinonimima⁵³), istokorijenske riječi (fonološke, morfološke i tvorbene sinonime) te sintagmatske sinonime.⁵⁴

⁵⁰ Hudeček, Lana – Mihaljević Milica, *Hrvatski terminološki priručnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2009, str. 34.

⁵¹ Petrović, Bernardina, *Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2005, str. 228-229.

⁵² Samardžija, Marko, *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, udžbenik za 4. razred gimnazije, Školska knjiga, Zagreb 1995, str. 17.

⁵³ Petrović, Bernardina, *Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2005, str. 124-125.

1. *Leksički sinonimi:*

Ponuđena riječ	Sinonim
barba	zio
beštimat	kjet
bocun	damižana
bratelite	špaline
brontulat	njurgat
buža	škuja, školja
cvike	ćorke, očali, očale
ćikara	kikarica
feral	lampadina
feta	bokun
grota	kamik
intimela	kušinelnica
ješkat	tentat
karoca	karijola, kariola
kotul	brhan
lavaman	kadin
lavandin	lavabo
luštrat	limat
nem	ćapan, munjen, munjin
pašabrod	cedilo, cidilo
poneštra	barkun
povedat	ćakulat, pravit
storit	udelat

⁵⁴ Jelaska, Zrinka, *Načela određivanja sinonima*, u: *Filološke studije*, Sveučilište Sv. Ćirila i Metoda, Skopje 2007, str. 209-216.

ši	ja
šoldi	beči
šterika	sveća
vamo	semo
vešta	svite, sviti
vrčina	bukalin
žerava	oganj
žveljarin	ura

2. *Fonološki sinonimi* (u kojima se ponuđene riječi od sinonima razlikuju fonemima):⁵⁵

Ponuđena riječ	Sinonim
bakula	bakul
bocun	bocon
bonagracija	bonegracija
borša	borsa
botun	boton, buton
brageše	brageši
brontulat	brontolat
butiga	butega
cizibe	cicibe
ča	ca
črljen	črjen
ćikulata	cikulada, cikolata, čokolata
daž	dajž

⁵⁵ Jelaska, Zrinka, *Načela određivanja sinonima*, u: *Filološke studije*, Sveučilište Sv. Ćirila i Metoda, Skopje 2007, str. 209-216.

dešpet	dišpet
fažol	fazol
fjok	fjok
fijolica	vijolica
gre	re
harta	karta
kadi	kade
kantrida	kantreda, katrida
kašun	kason, kasun
kolajna	kolana
kotul	kotula
krpatur	kapatur, karpatur
kukumar	kukumer, kumar
kurjera	korijera, korjera, kurijera
kušin	kusin
kužina	kuzina
lavaman	lagaman
lumbrela	lunbrela, ombrela, umbrela
mudande	budande, butante, mutande
njazlo	njezlo
pantigana	pantagana, pantigan
peljat	pejat
peškarija	peskarija
pijat	pjat
pirun	piron
pomidor	pamidor, pumidor
portun	porton
postelja	posteja, pusteja, pustelja

priša	preša
pršona	persona, peršona
redipet	rićapet, riđipet
s kin	s ken
stomanja	štomanja
šesan	šestan
šetemana	setimana, šetimana
ši	si
škafa	škaf
škale	skale
škovacera	škavacera
šoldi	soldi
špaline	spaline, spalini
španjolet	španjulet
šparhet	špaher, šparet, šparget
špina	spina
štorija	storija
šufit	sufit
šušur	šunšur
tić	ptić
trevit	trefit
trliš	tarliš, terliš, trliž
užanci	užance
Vazam	Vazan, Vazanj
vitrina	veltrina, vetrina
zač	zac, zaš
zajno	zajeno
žmulj	žmuj

žveljarin	zvejarin, zveljarin, žvejarin

3. *Morfološki i tvorbeni sinonimi* (koji imaju istovjetan kao i ponuđene riječi osnovni dio ali imaju rodnu razliku ili se razlikuju u tvorbenim elementima, to jest u sufiksima i prefiksima):⁵⁶

Ponuđena riječ	Sinonim
balancana	balancan
cvike	cvikeri
čikara	čikabernica, čikobernica ⁵⁷
feta	fetina
harta	hartulina
kalceta	kalca
rećini	orećini
škabel	škabelin
škale	skalini
šporki	šporkan
žerava	žeravica

4. *Sintagmatski sinonimi*:

Ponuđena riječ	Sinonim
bo	a bo
grota	veli kamik

⁵⁶ Jelaska, Zrinka, *Načela određivanja sinonima*, u: *Filološke studije*, Sveučilište Sv. Ćirila i Metoda, Skopje 2007, str. 209-216.

⁵⁷ Navedene riječi pripadaju tvorbenim sinonimima koji se razlikuju u tvorbenoj osnovi *brati* (*čik* + *brati*).

Primjeri sinonima iz sekundarnoga standardnojezičnog sustava

Budući da je većina navedenih ispitanicima sinonima preuzeta iz standardnoga jezika, navest ću tek nekoliko primjera istih. Također treba naglasiti da sam zanemarila prozodiju⁵⁸ koja nije vidljiva iz pisanoga materijala.

Ponuđena riječ	Sinonim
abadat	pogledati, primijetiti, uočiti
barba	gospodin, stariji čovjek, stric, ujak,
borša	torba, torbica, vreća
ćakulat	brbljati, pričati, razgovarati
kantun	ćošak, kut, kutak, ugao
pitur	ličilac, soboslikar
škale	ljestve, stepenice, stube
šporki	blatni, prljavi
tić	ptica, ptičica
tovar	magarac, magare
užanci	navade, običaji
vešta	haljina
zgubit	izgubiti, zagubiti
znet	iznijeti, izvaditi, staviti van
žveljarin	budilica, sat

Osim gore navedenih sinonima, ispitanici su navodili žargonizme (lekseme koji pripadaju dobno ili profesionalno izdvojenim društvenim

⁵⁸ „Prozodija je dio fonologije koji proučava i opisuje naglaske, kraćinu i dućinu slogova te intonaciju“ (Anić, Vladimir, *Rječnik hrvatskoga jezika*, CD-ROM, Novi liber, Zagreb 2004).

skupinama⁵⁹), npr. *tancat* = *čagati*, *densati*, te riječi preuzete iz drugih dijalekata, npr. *borša* = *taška*, *pomidor* = *paradajz*. Govornici fijumanskoga idioma navodili su i fijumanske riječi, kao što su *črljen* = *roso*, *črn* = *nero*, *kvasina* = *ačeto*, *poneštra* = *finestra* i dr.

⁵⁹ Samardžija, Marko, *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, udžbenik za 4. razred gimnazije, Školska knjiga, Zagreb 1995, str. 43.

4. ZAKLJUČAK

Nakon provedene analize govora Riječana sistematizirala sam odgovore na postavljene na početku istraživanja radne pretpostavke/teze.

1. Znaju li i u kojoj mjeri ispitanici interpretirati u anketi ponuđene lekseme?

Rezultati istraživanja u 4. kategoriji („ne prepoznaje značenje riječi“) pokazali su da su ispitanici Riječani prepoznali 99,5% navedenih u anketi čakavskih leksema, iz čega može se zaključiti da ponuđene riječi postoje kao leksičke jedinice u svijesti govornika.

2. Koliko ispitanika triju dobnih skupina ponuđene lekseme poznaje i koriste ih u svakodnevnome govoru, a koliko ispitanika riječi samo poznaje ali se njime služe rijetko ili se ne služe uopće? Koji od pojmova navedenih u anketi spadaju u aktivan sloj leksika, koji u pasivan, a koji se nalaze na prijelazu između aktivnoga i pasivnoga sloja?

Prema rezultatima analize istraživanja u 1. kategoriji („prepoznaje značenje riječi i upotrebljava je“) može se procijeniti u kojoj su mjeri ponuđeni leksemi komunikacijske jedinice među ispitanim Riječanima.

Aktivnome sloju leksika riječkoga govora pripada ukupno 51 riječ. U pasivno-aktivnu zonu leksika ulazi 48 leksema koje se mogu na apstraktnoj razini uvjetno nazvati zastarjelicama jer pokazuju tendenciju prijelaza prema pasivnome sloju.

U pasivnom sloju leksika spada 50,5% riječi ponuđenih u anketi (101 riječ). Na razini ovoga kvalitativnog istraživanja potonji se leksemi mogu uvjetno proglasiti arhaizmima dok je na razini individualnih rječnika govornika ili dobnih skupina pojam arhaizma relativiziran.

3. Koji su leksemi Riječanima u potpunosti nepoznati?

Potpuno je nepoznati ispitanicima bio samo jedan leksem: *madir*(= „drvena oplata broda“). Riječ *tarulj*(= „drveni tanjur za palentu“) poznaje samo jedan govornik starije dobi te jurabi u svakodnevnome govoru. Riječ *čimbur* prepoznao je jedan informant starije dobi ali ju upotrebljava rijetko te u nazivu jela (*čimbur* = „jelo od jaja, skorupa i luka“, *čimbur* = „dimnjak“). Značenje riječi *ido* prepoznali su tri govornika od kojih ju jedan rabi rijetko, a dva ju ne rabe.

4. Postoje li razlike u uporabi ponuđenih riječi između triju dobnih skupina govornika?

Razlike u uporabi ponuđenih riječi između tri dobne skupine prikazala sam pomoću grafikona.

Krivulje se dobnih skupina „mlađi“ i „srednji“ kreću od više vrijednosti za najniži stupanj uporabe na kvalitativnoj skali procjene (0. stupanj = „iznimno rijetko“) i padaju do najvišeg stupnja uporabe (6. stupnja = „stalno“), što znači da ove dvije skupine rijetko rabe riječi ponuđene u anketi. Ove dvije krivulje prate jedna drugu s manjim međusobnim odstupanjima, po čemu je vidljivo da se nisu pokazale velike razlike među dobnim skupinama „mlađi“ i „srednji“.

Krivulja dobne skupine „stariji“ počinje od niže vrijednosti za nulti stupanj uporabe (0. stupanj = „iznimno rijetko“), raste do najviše vrijednosti za 4. stupanj uporabe (4. stupanj = „često“), a zatim pada do 6. stupnja uporabe (6. stupanj = „stalno“). Krivulja ove dobne skupine bitno se razlikuje od krivulja prethodnih dviju skupina te pokazuje dovoljno visoki stupanj upotrebe riječi ponuđenih u anketi.

5. *Postoje li razlike u uporabi navedenih riječi između skupina govornika iste životne dobi ali različitoga stupnja obrazovanja?*

Podijelila sam dobne skupine „mlađi“, „srednji“ i „stariji“ u dvije podskupine koje se razlikuju po stupnju obrazovanja.

Ako se rezultati usporede u 4. kategoriji („ne prepoznaje značenje riječi“) obrazovnih podskupina unutar dobne skupine „mlađi“ vidljivo je da podskupina „mlađi-SSS“ u prosjeku prepoznala 5,20% riječi manje nego podskupina „mlađi-VSS“, što je približno 10 riječi. Usporedbom tih dviju podskupina unutar 1. kategorije („prepoznaje značenje riječi i upotrebljava je“) pokazalo se da podskupina s VSS upotrebljava 6,55% riječi (oko 13 leksema) više nego podskupina sa SSS što govori o manjim razlikama u upotrebi ponuđenih leksema između dvije podskupine.

Usporedbom rezultata u 4. kategoriji unutar dobne skupine „srednji“, razlika je tek 3,35%: podskupina s VSS prepoznala je približno 7 riječi više nego podskupina sa SSS. Ako se rezultati usporede unutar 1. kategorije, razlika će biti tek 2,30%: podskupina s VSS prepoznala je približno 5 riječi više nego podskupina sa SSS.

Slične sam rezultate dobila i usporedbom podskupina „stariji“. Unutar 4. kategorije podskupina s VSS prepoznala je 5,65% riječi više nego podskupina sa SSS, to jest približno 11 riječi više. U 1. kategoriji podskupina s VSS prepoznala je 6,70% riječi više nego podskupina sa SSS, dakle oko 13 riječi više.

Zbog spomenutih činjenica zaključila sam da ne postoje bitne razlike u rezultatima podskupina iste dobi ali različitoga stupnja obrazovanja.⁶⁰

⁶⁰Budući da sam uspoređivala vrlo male skupine od po deset informanata čega nije dovoljno za potrebe ovakvog sociolingvističkog istraživanja, navedeno pitanje ipak ostaje otvorenim.

6. *Kojim se leksemima informanti služe kao zamjenskim riječima za pojmove navedene u anketi?*

Kao zamjenskeriječi za pojmove ponuđene u anketi ispitanici su naveli:

- a) lekseme iz primarnoga čakavskog sustava koje sam klasificirala u leksičke, fonološke, morfološke i tvorbene, te sintagmatske sinonime;
- b) lekseme iz sekundarnoga standardnojezičnog sustava (ako izuzmemo prozodijski plan koji se ne može očitati iz pisanih podataka).

5. SAŽETAK

U svjetskoj lingvistici tek odnedavno dolazi do intenzivnoga zanimanja za govor urbanih sredina kao i za opis takvih govora. Što se tiče istraživanja o jeziku pojedinih hrvatskih većih gradova, postoje manji broj sociolingvističkih studija koje su donekle i usmjerile istraživanje ovoga diplomskog rada. Riječ je o studijama Željke Juretić, Radovana Vidovića, Dunje Jutronić i Mate Kapovića. Pitanja koja se postavlja u radu: Koliko je čakavskoga leksika sačuvano u današnjem idiomu Rijeke te koliki je stupanj zastarjelosti izabranih čakavskih riječi. U cilju pronalaženja odgovora na spomenuta pitanja provedeno je terensko sociolingvističko istraživanje anketom. Anketa je sastavljena od 200 abecednim redom popisanih čakavskih leksema iz svakodnevnoga govora. Anketu je rješavalo 60 Riječana koji su bili odabrani po kriterijurođenja i boravišta u Rijeci te podijeljeni u tri dobne skupine: „mlađi“ (17-29 god.), „srednji“ (30-49 god.) i „stariji“ (od 50 god. nadalje). Svaka skupina bila je podijeljena udvije podskupine po stupnju obrazovanja. Rezultati istraživanja pokazali su da su ispitani Riječani prepoznali 99,5% čakavskih leksema ponuđenih u anketi, što znači da oni postoje kao leksičke jedinice u svijesti govornika. Od svih ponuđenih riječi 50,5% pripada pasivnome sloju leksika, 25,5% aktivnome sloju te da je 24% na prijelazu između aktivnoga i pasivnoga sloja. Potpuno je nepoznat informantima bio samo jedan leksem: *madir* (= „drvena oplata broda“). Bitne razlike u rezultatima podskupina iste dobi ali različitoga stupnja obrazovanja nisu bile pronađene. Međutim ovo pitanje ostaje otvoreno jer se usporedba provodila između vrlo malih skupina od po deset informanata, što nije dovoljno za potrebe ovakvoga sociolingvističkog istraživanja. Razlike u uporabi ponuđenih riječi između tri dobne skupine prikazane su pomoću grafikona. Dvije krivulje dobnih skupina „mlađi“ i „srednji“ nisu pokazale znatne međusobne razlike te govore o niskom stupnju uporabe leksema. Krivulja dobne skupine „stariji“ bitno se razlikuje od krivulja

prethodnih dviju skupina te pokazuje dovoljno visoki stupanj upotrebe leksema ponuđenih u anketi. Ispitani govornici imali su mogućnost navesti zamjenske riječi koje one rabe umjesto ponuđenih. Navedeni su bili sinonimi iz primarnoga čakavskog sustava te sinonimi iz sekundarnoga standardnojezičnog sustava.

Ključne riječi: hrvatski jezik, govor Rijeke, sociolingvistika, čakavsko narječje

The Sociolinguistic Investigation of the Present-day Dialect of Rijeka

Key words: Croatian language, dialect of Rijeka, sociolinguistics, Čakavian dialect

6. LITERATURA

1. Badurina, Lada – Matešić, Mihaela, *Riječka jezična zbilja. Urbani govor između sustava i standarda*, Sveti Vid, Zbornik XIII, 1, Rijeka 2008, str. 111-120.
2. Butković, Ljiljana, *Metodički model obradbe vremenske raslojenosti leksika*, Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, 19, Osijek 2008, str. 105-110.
3. Crnić Novosel, Mirjana – Spicijarić Paškvan, Nina, *Fijumani i stavovi o fijumanskom idiomu u 21. stoljeću*, Riječki filološki dani, 9, Rijeka 2014, str. 409-419.
4. Gačić, Milica, *Pisanje znanstvenih i stručnih radova*, Školska knjiga, Zagreb 2012.
5. Halliday, M. A. K., *Jezik u urbanoj sredini*, Agumenti, 1-2, 1983, str. 171-178.
6. Hoyt, Alexander D., *Hrvatski jezik u Zagrebu(sociolingvistički pogled)*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2012.
7. Hudeček, Lana – Mihaljević Milica, *Hrvatski terminološki priručnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2009.
8. Jelaska, Zrinka, *Načela određivanja sinonima*, u: *Filološke studije*, Sveučilište Sv. Ćirila i Metoda, Skopje 2007, str. 209-216.
9. Juretić, Željka, *Sociolingvističko istraživanje pasivnoga leksika grobničkoga govora*, Grobnički zbornik, 6, Rijeka 2004, str. 191-214.
10. Jutronić, Dunja, *Jezično razumijevanje – upotreba čakavskoga leksikona*, u: *Teorije i mogućnosti primjene pragmalingvistike*, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Zagreb – Rijeka 1999., str. 353-359.
11. Jutronić-Tihomirović, Dunja, *Jezik grada*, Agumenti, 1-2, 1983, str. 199-204.

- 12.Kapetanović, Amir, *Historizmi i semantičke promjene*, Rasprave: časopis instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 31, Zagreb 2005, str. 153-163.
- 13.Kapović, Mate, *Dijalekti, standard i sociolingvistički aktivizam*, Jezik i medije – Jedan jezik: više svjetova, Zbornik Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku, Jagoda Granić (ur.), Zagreb – Split 2006, str. 375-383.
- 14.Lisac, Josip, *Leksičke značajke čakavskih dijalekata*, u: *Hrvatski dijalekti i jezična povijest*, Matica hrvatska, Zagreb 1996, str. 43-64.
- 15.Lukežić, Iva, *Današnji riječki govor(i)*, Riječki filološki dani, 7, Rijeka 2008, str. 443-451.
16. Lukežić, Iva, *O dvama riječkim pučkim jezicima*, Fluminensia, 1, Rijeka 1993, str. 25-38.
- 17.Lukežić, Iva, *Pledoaje za tovara*, u: Lukežić, Iva – Feydeau, Georges, *Tovar*, Adamić – HNK Ivana pl. Zajca – Društvo hrvatskih književnika – ogranak Rijeka, Rijeka 2005, str. 5-12.
- 18.Lukežić, Iva, *Razvoj i uspostava hrvatskoga jezika u starijim razdobljima*, Fluminensia, 1-2, str. 101-141.
- 19.Lukežić, Iva, *Riječka i sušačka čakavština*, Sveti Vid, Zbornik, 1, Rijeka 1995, str. 186-199.
- 20.Lukežić, Iva (priredila), *Fijumanski idiom*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka 1999.
- 21.Mejovšek, Milko, *Metode znanstvenog istraživanja (u društvenim i humanističkim znanostima)*, Naklada Slap, Zagreb 2008.
- 22.Petrović, Bernardina, *Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2005.
- 23.Radovanović, Milorad, *Sociolingvistika*, Beogradski izdavačko-grafički zavod, Beograd 1979.
- 24.Samardžija, Marko, *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, udžbenik za 4. razred gimnazije, Školska knjiga, Zagreb 1995.

- 25.Simeon, Rikard: *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, MH, Zagreb 1969.
- 26.Vidović, Radovan, *Prilog poznavanju suvremenog splitskog vernakulara na leksičkoj razini*, u: *Jadranke leksičke studije*, Književni krug, Split 1993., str. 7-39.
- 27.Vranić, Silvana, *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*, u: Biblioteka časopisa Fluminensia, Rijeka 2005.
- 28.Vranić, Silvana, *Čakavština riječkoga prigrađa u drugoj polovini 19. st. u odnosu na današnju*, Riječki filološki dani, 3, Rijeka 2000, str. 495-504.

6.1. Elektronički izvori

1. Anić, Vladimir, *Rječnik hrvatskoga jezika*, CD-ROM, Novi liber, Zagreb 2004.
2. Čakavski rječnik. http://www.lokalpatrioti-rijeka.com/forum/cakavski-rjecnik.php?first_char=a. 30. kolovoza 2014.

7. PRILOZI

- 7.1. Primjerak izrađene ankete
- 7.2. Tablice 1, 2, 3 i 4 na CD-u.

IME I PREZIME

GODINA ROĐENJA

MJESTO ROĐENJA

OBRAZOVANJE

ZANIMANJE

Ova je anketa temelj za pisanje diplomskoga rada Yuliye Vazniak, studentice hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Rijeci, pod mentorstvom dr. sc. Silvane Vranić.

UPUTE

- Anketom se žele ispitati stanovnici grada Rijeke, odnosno izvorni govornici gradskoga riječkog govora, prepoznaju li i upotrebljavaju li ponuđene riječi u svom svakodnevnom govoru razgovarajući sa članovima svoje obitelji, prijateljima, susjedima i znancima koji su po porijeklu Riječani i koje govore riječki.
- Anketa je sastavljena od četiri stupca.
- U prvom je stupcu upisano 200 numeriranih riječi koje označavaju pojmove iz svakodnevnoga govora.
- U drugom stupcu treba navesti značenje riječi. Ako niste sigurni koje je značenje navedene riječi, zaokružite odgovor *b) nisam siguran/-na*.
- U trećem je stupcu postavljeno pitanje *Rabite li navedenu riječ?* Zaokružite slovo ispred odgovora.
- Ako ste u trećem stupcu odgovorili *b) ne* ili *c) rijetko*, u četvrtom stupcu upišite riječ koju rabite kao zamjenu za navedenu riječ.
- VAŽNO! Anketu treba rješavati samostalno i iskreno, bez pomoći drugih osoba! Dobiveni rezultati će na taj način pokazati današnje objektivno govorno stanje nekoliko generacija Riječana.
- Važno je da anketu rješavate opušteno, bez duljega razmišljanja i zaustavljanja na pojedinim riječima.

Hvala

ANKETA

	Riječ	Navedite značenje riječi	Rabite li navedenu riječ?	Ako rabite neku drugu riječ, navedite ju
1.	abadat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
2.	adio	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
3.	ala	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
4.	arija	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
5.	arivat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
6.	aš	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
7.	badava	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
8.	bakula	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
9.	bala	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

10.	balancana	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
11.	barba	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
12.	barkun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
13.	batić	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
14.	beštimat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
15.	bo	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
16.	bocun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
17.	bokal	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
18.	bonagracija	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
19.	borša	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
20.	botilja	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

21.	botun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
22.	brageše	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
23.	bratelice	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
24.	brontulat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
25.	butiga	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
26.	buža	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
27.	cizibe	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
28.	cvike	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
29.	ča	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
30.	čimbur	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
31.	črčak	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

32.	črljen	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
33.	črn	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
34.	(ići) ća	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
35.	ćakulat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
36.	ćapat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
37.	ćepa	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne a) rijetko	
38.	ćikara	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
39.	ćikulata	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
40.	daž	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
41.	dešpet	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
42.	đelato	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

43.	đir	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
44.	drito	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
45.	facol	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
46.	fantina	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
47.	fažol	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
48.	feral	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
49.	feta	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
50.	fijok	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
51.	fijolica	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
52.	gajba	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
53.	gre	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

54.	gromača	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
55.	grot	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
56.	gušt	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
57.	hart	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
58.	hod	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
59.	ido	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
60.	intimela	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
61.	jaketa	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
62.	ješkat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
63.	kacavida	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
64.	kadi	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

65.	kadin	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne a) rijetko	
66.	kalceta	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
67.	kanotjera	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
68.	kantat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
69.	kantrida	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
70.	kantun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
71.	kapula	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
72.	karoca	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
73.	kašun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
74.	kega	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
75.	kemu	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

76.	ki	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
77.	kolajna	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
78.	kotul	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
79.	krpatur	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
80.	kućarin	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
81.	kućeta	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
82.	kukumar	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
83.	kuneštra	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
84.	kurjera	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
85.	kušin	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
86.	kužina	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

87.	kvarat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
88.	kvasina	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
89.	lancun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
90.	lavaman	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
91.	lavandin	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
92.	leroj	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
93.	libar	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
94.	lumbrela	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
95.	luna	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
96.	luštrat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
97.	madir	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

98.	mudande	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
99.	nem	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
100.	nona	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
101.	njazlo	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
102.	njoki	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
103.	njurgat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
104.	oćali	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
105.	padela	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
106.	palenta	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
107.	panceta	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
108.	pantigana	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

109.	paričat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
110.	pašabrod	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
111.	pašta	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
112.	peljat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
113.	peškarija	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
114.	pijat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
115.	pinel	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
116.	pirun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
117.	pitur	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne e) rijetko	
118.	pomidor	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
119.	poneštra	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

120.	portun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
121.	postelja	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
122.	postoli	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
123.	povedat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
124.	pozabit	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
125.	priša	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
126.	prsuru	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
127.	pršona	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
128.	rećini	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
129.	redipet	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
130.	s kin	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

131.	sled	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
132.	spat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
133.	stomanja	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
134.	storit	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
135.	sura	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne a) rijetko	
136.	šesan	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
137.	šetemana	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
138.	ši	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
139.	šilica	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
140.	škabel	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
141.	škafa	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

142.	škale	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
143.	škapulat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
144.	škatula	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
145.	školan	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
146.	škovacera	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
147.	škuro	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
148.	šoldi	a) b) nisam siguran/-na	b) da c) ne d) rijetko	
149.	špaline	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
150.	španjolet	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
151.	šparhet	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
152.	špic	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

153.	špina	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
154.	šporiki	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
155.	šterika	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
156.	štorija	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
157.	šufit	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
158.	šugaman	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
159.	šundrat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
160.	šušur	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
161.	tancat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
162.	tarulj	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
163.	tavajol	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	

164.	tavola	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
165.	teplina	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
166.	tić	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
167.	torkul	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
168.	tovar	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
169.	treviti	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
170.	trgatva	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
171.	trliš	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
172.	ulika	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
173.	ura	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
174.	užanci	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

175.	va	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
176.	vamo	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
177.	vapor	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
178.	variti	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
179.	Vazam	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
180.	vengo	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
181.	vešta	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
182.	vida	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
183.	vitrina	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
184.	volta	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
185.	vrčina	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

186.	zač	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
187.	zajno	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
188.	zapačan	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
189.	zavidat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
190.	zdolun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
191.	zet	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
192.	zgorun	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
193.	zgubit	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne d) rijetko	
194.	zibat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
195.	zijat	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
196.	znet	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	

197.	žbica	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
198.	žerava	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
199.	žmulj	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	
200.	žveljarin	a) b) nisam siguran/-na	a) da b) ne c) rijetko	